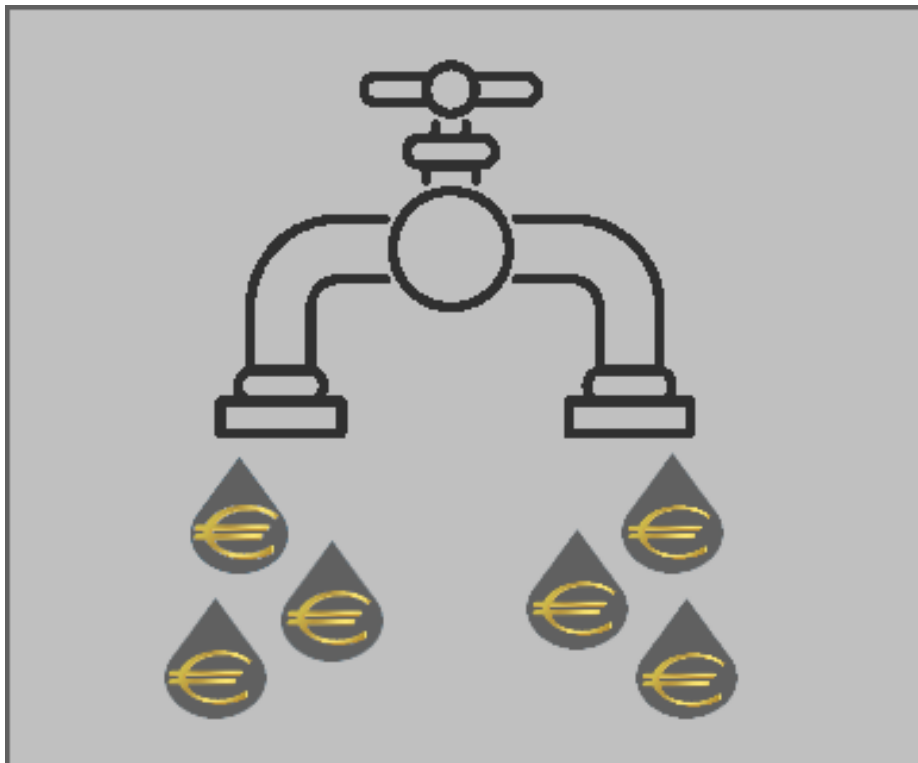

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

«Έρευνα για τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων»

-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2019-

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, ανταποκρινόμενο στο θεσμικό του ρόλο ως συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας για τα θέματα της οικονομίας, στους σκοπούς της ίδρυσής του και προσπαθώντας να προάγει την έρευνα και την ανάλυση οικονομικών θεμάτων, οίκοθεν ή κατόπιν ανάθεσης από φορείς του δημοσίου, πραγματοποίησε την παρούσα έρευνα.

Οι πρόσφατες συζητήσεις του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά και των ελευθέρων επαγγελματιών επικεντρώνονται σε δύο θέματα. Στη διευθέτηση των κόκκινων δανείων και στην έλλειψη ρευστότητας που υπάρχει στην αγορά. Η μείωση των κόκκινων δανείων αποτελεί στόχο τόσο της κυβέρνησης όσο και των τραπεζών, για την ανάπτυξη της οικονομίας. Όμως, οι επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες αντιμετωπίζουν με δυσπιστία την πρόθεση των τραπεζών για χορήγηση νέων δανείων, για τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι ανάπτυξη και χρηματοδότηση αποτελούν αλληλένδετες διαδικασίες. Η ανάπτυξη του 1,5% του ΑΕΠ για το 2017, αλλά και του 2,1% για το 2018, για μία χώρα με παρατεταμένη ύφεση και συρρίκνωση του ΑΕΠ της κατά 27%, μπορεί να χαρακτηριστεί θετική, αν και αναιμική. Απαιτείται χρηματοδότηση για να εξασφαλισθεί κεφάλαιο κίνησης για τις επιχειρήσεις, να αναληφθούν επενδυτικές πρωτοβουλίες, να κινηθεί η αγορά, να αυξηθεί η οικονομική δραστηριότητα. Οι καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά 7,4% και έφτασαν τα 131,7 δισ. ευρώ το Σεπτέμβριο του 2018. Αντίθετα, το επίπεδο χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα συνεχίζει να συρρικνώνεται με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 1,3% σε ετήσιο επίπεδο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, για το Σεπτέμβρη του 2018. Με απλά λόγια, ενώ το τραπεζικό σύστημα έχει αρχίσει να προσελκύει καταθέσεις και να αυξάνει τη ρευστότητά του, δεν τη διοχετεύει ομαλά στην πραγματική οικονομία.

Βασικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας αποτελεί το μέγεθος των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων. Το ύψος των ΜΕΑ, αν και μειούμενο, κινήθηκε στο τέλος Ιουνίου 2018 στα 88,6 δισ. ευρώ (47,6% του συνόλου των συνολικών

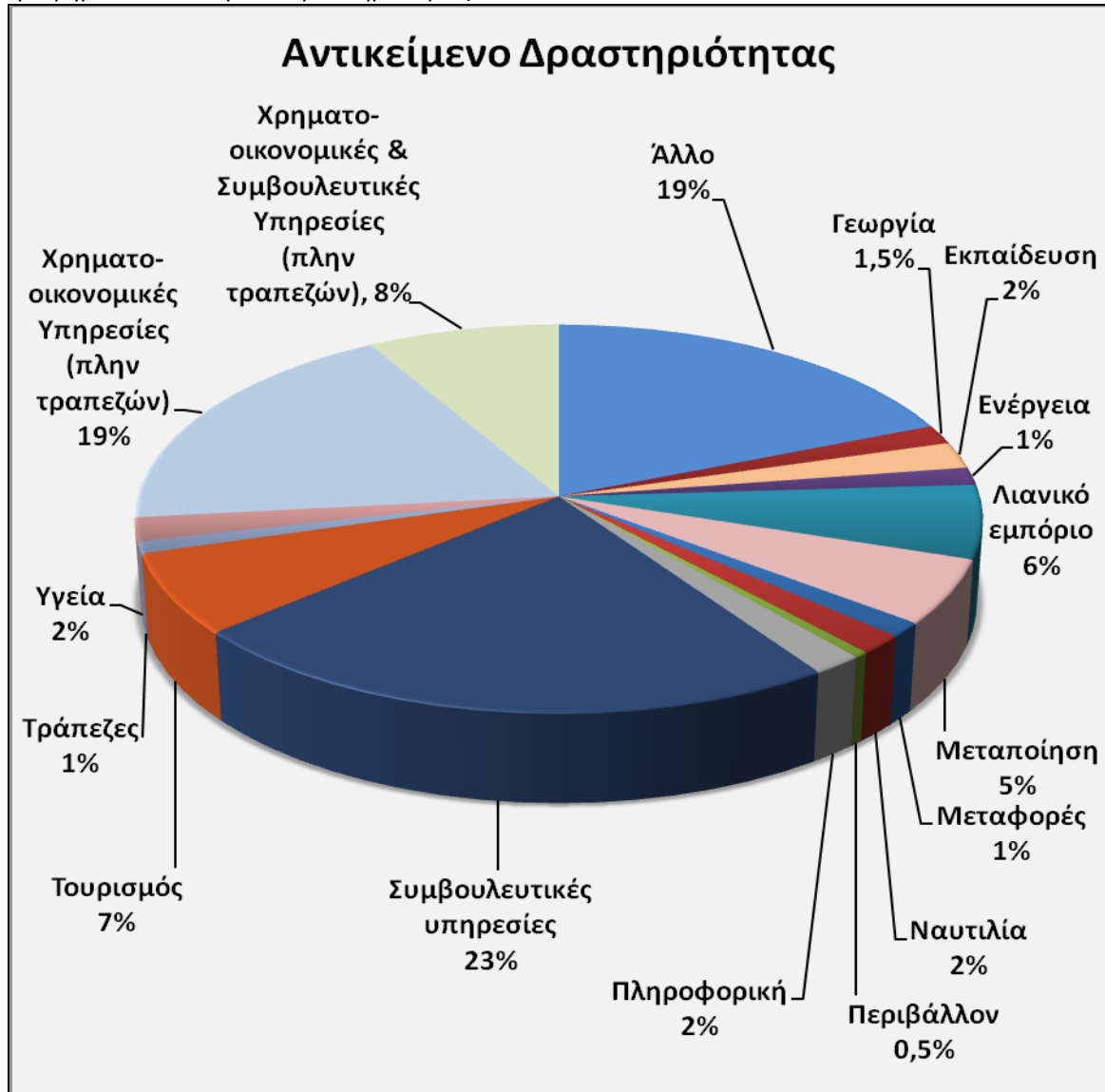
ανοιγμάτων). Μεγάλα ποσοστά ΜΕΑ παρουσιάζονται στα χαρτοφυλάκια ελευθέρων επαγγελματιών και πολύ μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων (δείκτης ΜΕΑ: 68,8% και 62,3% αντίστοιχα), σε αντίθεση με το χαρτοφυλάκιο των μεγάλων επιχειρήσεων (δείκτης ΜΕΑ 28,3%).

Στο ερωτηματολόγιο, ερευνούμε τις εξελίξεις και τις αντιδράσεις γύρω από αυτά τα δύο θέματα που τόσο ταλανίζουν την ελληνική οικονομία και δη τον επιχειρηματικό κόσμο. Το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, πιστό στον θεσμικό του ρόλο και προσπαθώντας να βοηθήσει τα μέλη του, διεξάγει αυτήν την έρευνα για τη δυνατότητα χορήγησης νέων δανείων.

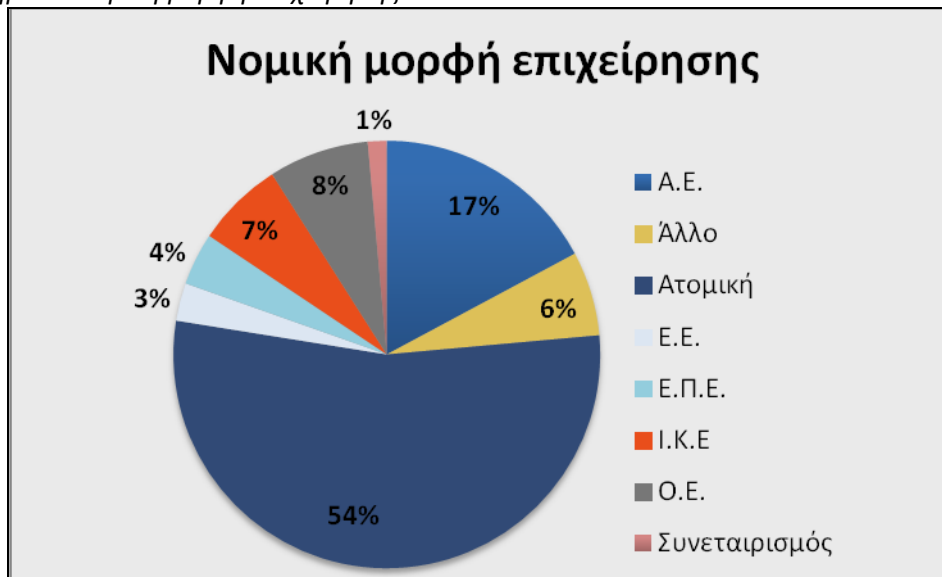
Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται, στηρίζεται στην επεξεργασία ερωτηματολογίων προερχόμενα από σημαντικούς, για την ελληνική οικονομία, παραγωγικούς κλάδους. Ειδικότερα, στην έρευνα μας έλαβαν μέρος 908 επιχειρήσεις και ελεύθεροι επαγγελματίες, από ένα ευρύ φάσμα κλάδων, τα χαρακτηριστικά των οποίων παρουσιάζονται στο *Γράφημα 1*, ενώ πληροφορίες για τη νομική μορφή αυτών αποτυπώνονται στο *Γράφημα 2*.

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στο *Γράφημα 1*, το 50% των ερωτηθέντων απασχολούνται σε συμβουλευτικές και/ή χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (πλην τραπεζών). Επίσης, πάνω από το 50% του δείγματος, εμφανίζει ατομική μορφή επιχείρησης και μόλις το 7% απασχολείται σε Α.Ε. ή Ε.Ε. (*Γράφημα 2*).

Γράφημα 1: Αντικείμενο Δραστηριότητας

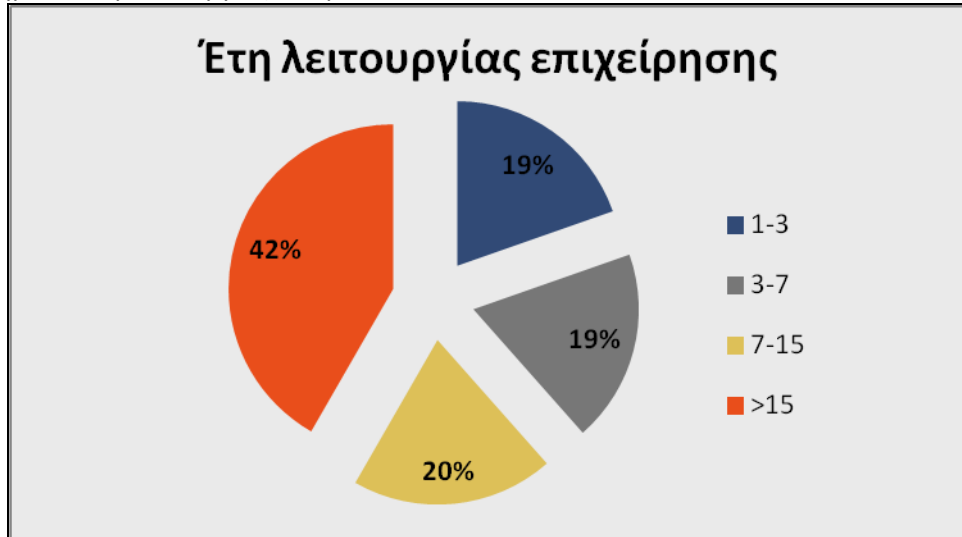

Γράφημα 2: Νομική μορφή επιχείρησης

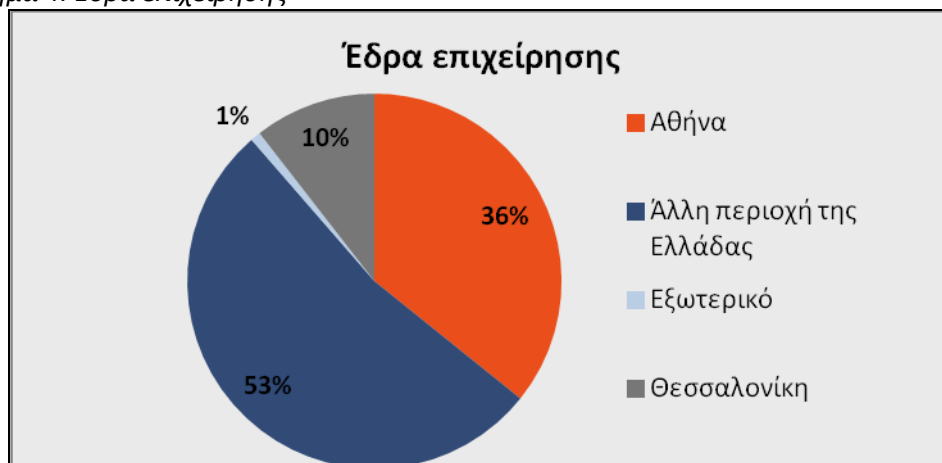
Αξιοσημείωτο εύρημα της έρευνας είναι ότι μόλις το 19% εργάζεται σε νεοσύστατη επιχείρηση (1 έως 3 έτη λειτουργίας), ενώ έξι στους δέκα απασχολούνται σε εταιρείες που λειτουργούν για περισσότερο από επτά (7) χρόνια (Γράφημα 3).

Γράφημα 3: Έτη λειτουργίας εταιρειών

Εξίσου σημαντικό αποτέλεσμα είναι ότι οι ερωτηθέντες δε δραστηριοποιούνται μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη), αφού πάνω από το 50% δηλώνουν ως έδρα την περιφέρεια (Γράφημα 4). Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα του ελληνικού επιχειρείν είναι το μικρό μέγεθος των εταιρειών, αφού πάνω από το 90% απασχολούν μέχρι 49 εργαζόμενους (Γράφημα 5).

Γράφημα 4: Έδρα επιχείρησης

Γράφημα 5: Κατανομή επιχειρήσεων ανά πλήθος εργαζομένων και ετήσιο τζίρο

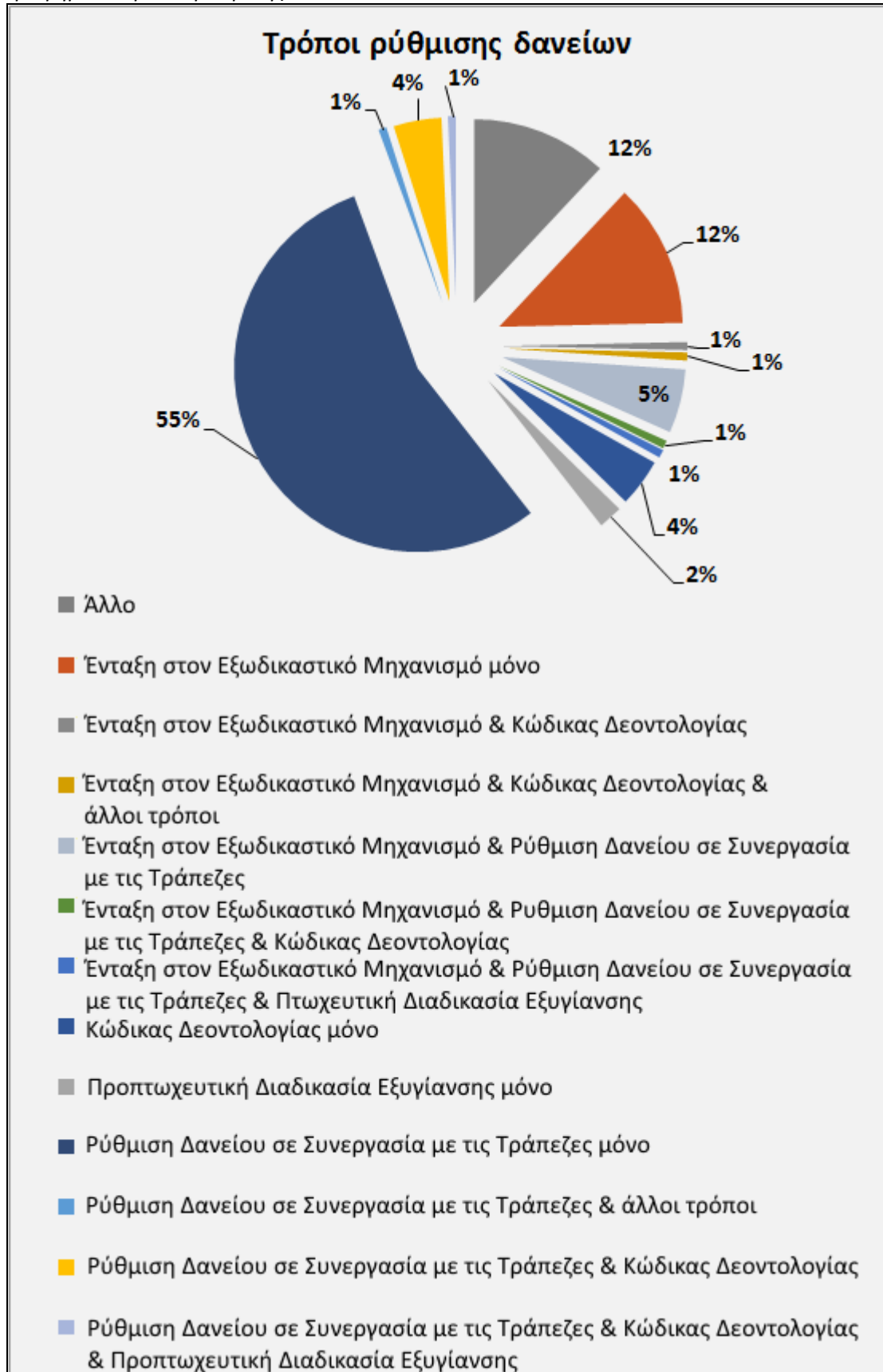

Απώτερος σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσουμε την έλλειψη ρευστότητας που κυριαρχεί στην ελληνική οικονομία, αλλά και τη δυσπιστία που κυριαρχεί στην αγορά για τη διευθέτηση των κόκκινων δανείων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι μόνο το 17%, δηλαδή λιγότεροι από δύο στους δέκα, σκοπεύουν να ζητήσουν ρύθμιση των δανείων τους από τα πιστωτικά ιδρύματα (Γράφημα 6). Επίσης, παρατηρούμε (Γράφημα 7), ότι μόλις το 12% εξ αυτών που είναι διατεθειμένοι να προβούν σε ρύθμιση θα χρησιμοποιήσουν αποκλειστικά την πλατφόρμα του εξωδικαστικού μηχανισμού, ενώ το 55% θα προσπαθήσει να προχωρήσει σε ρύθμιση σε συνεργασία με τα πιστωτικά ιδρύματα. Τα αποτελέσματα έρχονται σε αρμονία με τις διαπιστώσεις του φορέα μας για τη δυσλειτουργία των διαδικασιών του εξωδικαστικού μηχανισμού, παρά την πρόοδο που έχει παρατηρηθεί προσφάτως.

Γράφημα 6: Σκοπεύετε να ζητήσετε ρύθμιση άμεσα;

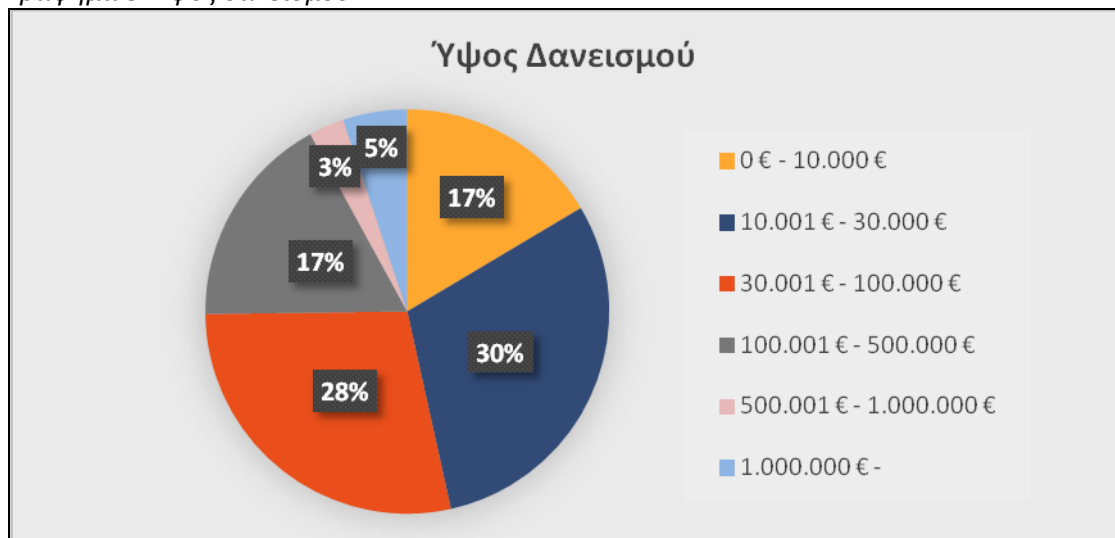

Γράφημα 7: Τρόποι ρύθμισης δανείων

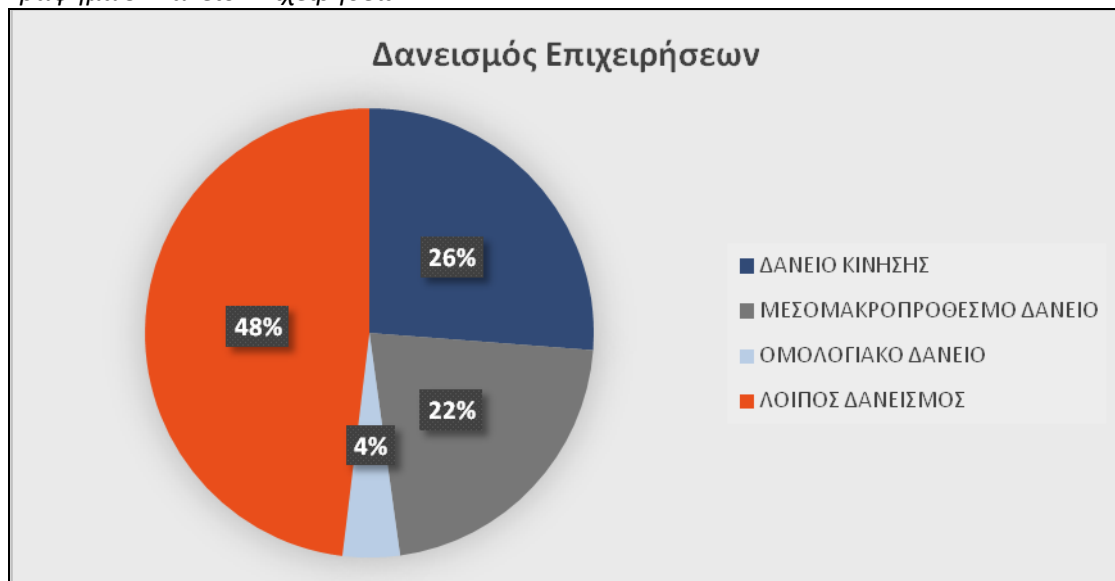

Βέβαια, το ύψος δανειοδότησης της κάθε επιχείρησης αλλά και η μορφή διαφέρει. Στο *Γράφημα 8*, παρατηρούμε το ύψος δανείου που έχουν οι επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες του δείγματος. Σύμφωνα με την επεξεργασία των στοιχείων, το 75% των ερωτηθέντων έχουν χαμηλό δανεισμό μέχρι τις 100.000 ευρώ, ενώ μόλις το 8% δηλώνει ότι έχει δανεισμό άνω τα 500.000 ευρώ. Στο *Γράφημα 9*, παρουσιάζουμε τη μορφή του δανεισμού των επιχειρήσεων. Περίπου το 50% του δείγματος, έχουν συνάψει δάνειο κίνησης ή μεσομακροπρόθεσμο δάνειο.

Γράφημα 8: Ύψος δανεισμού

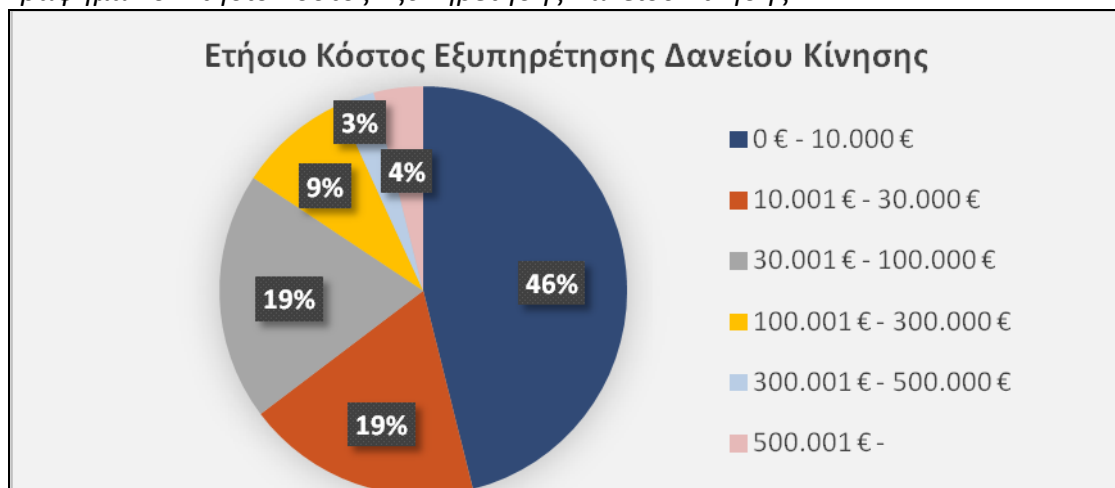

Γράφημα 9: Δάνειο Επιχειρήσεων

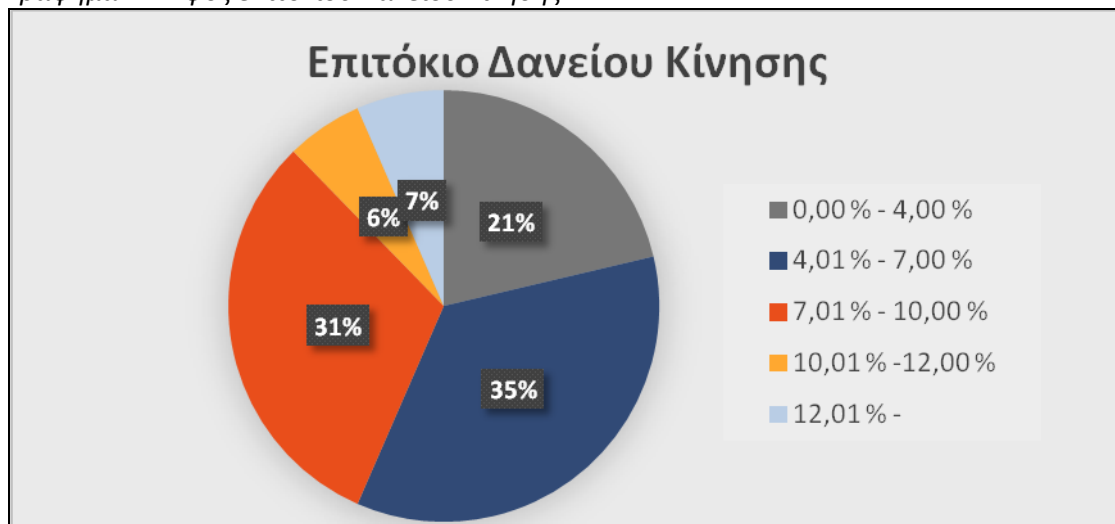

Στα παρακάτω *Γραφήματα (10,11)* παραθέτουμε τόσο το κόστος εξυπηρέτησης του δανείου κίνησης όσο και το επιτόκιο του δανείου κίνησης. Διαπιστώνουμε ότι περίπου το 50% των επιχειρήσεων έχει ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης του δανείου μικρότερο από 10.000 ευρώ. Όμως, στο *γράφημα 11*, παρατηρούμε τα υψηλά επιτόκια των δανείων κίνησης, που όπως θα δούμε και παρακάτω στην ανάλυση, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για τη σύναψη νέων δανείων. Μόνο δύο στις δέκα επιχειρήσεις έχουν υπογράψει δάνειο με επιτόκια κάτω του 4%. Η πλειοψηφία (66%) έχουν επιτόκιο μεταξύ 4% έως 10%, ενώ ένα αξιοσημείωτο ποσοστό (13%) έχει διψήφιο ποσοστό επιτοκίου.

Γράφημα 10: Ετήσιο Κόστος Εξυπηρέτησης Δανείου Κίνησης

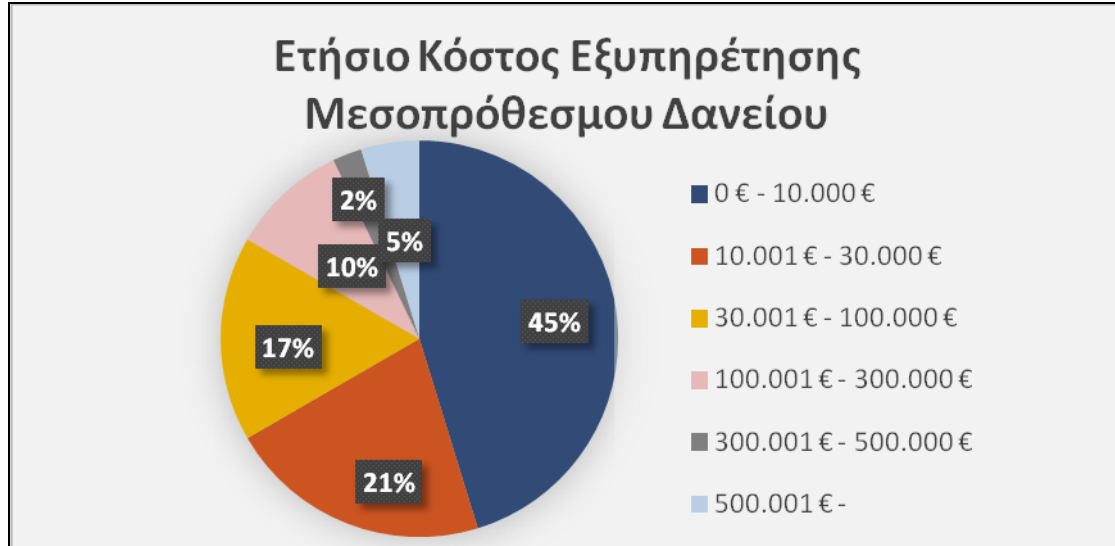

Γράφημα 11: Ύψος επιτοκίου Δανείου Κίνησης

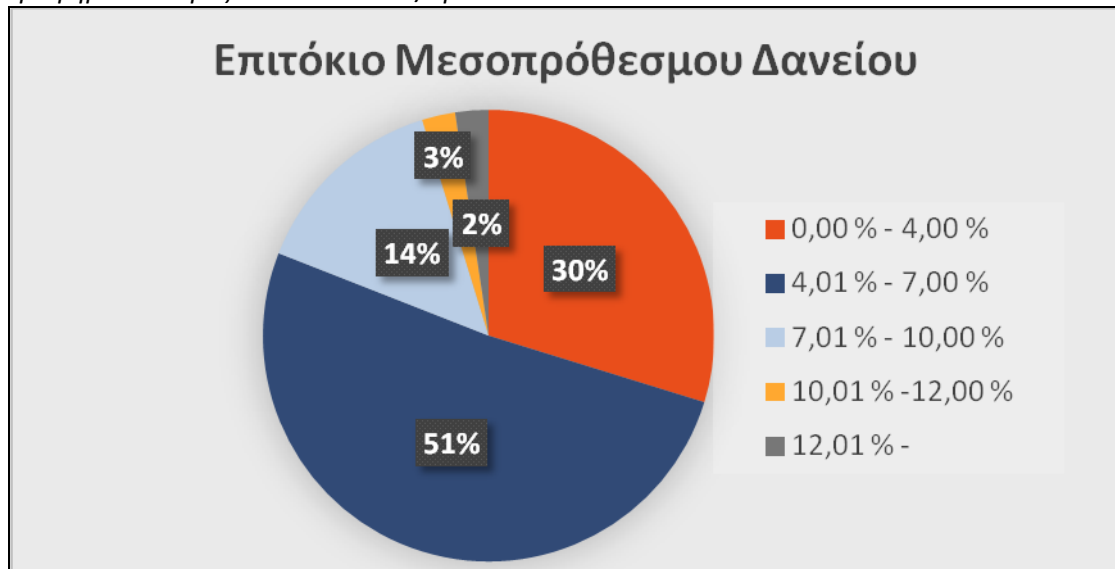
Στο *Γράφημα 12*, αναλύουμε το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης του μεσομακροπρόθεσμου δανείου των εταιρειών του δείγματος. Από την εμπειρική ανάλυση προκύπτει ότι περίπου επτά στα δέκα Μεσ/σμα Δάνεια έχουν ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης μικρότερο των 30.000 ευρώ.

Γράφημα 12: Ετήσιο Κόστος Εξυπηρέτησης Μεσ/σμου Δανείου

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε το ύψος του επιτοκίου στα Μεσ/σμα Δάνεια. Τα ευρήματα ταιριάζουν με την κυρίαρχη άποψη ότι τα επιτόκια στα Μεσ/σμα Δάνεια είναι σχετικά χαμηλά. Το 81% των επιχειρήσεων έχει επιτόκιο μικρότερο του 7%.

Γράφημα 13: Ύψος Επιτοκίου Μεσ/σμου Δανείου

Επί προσθέτως, απευθύναμε στις επιχειρήσεις το ερώτημα κατά πόσο σκοπεύουν να αιτηθούν νέα χρηματοδότηση στο προσεχές μέλλον. Οι απαντήσεις κατέστησαν σαφές ότι περίπου έξι στις δέκα εταιρείες (57%) δεν προτίθεται να ζητήσει νέο δάνειο στο άμεσο μέλλον, με αποτέλεσμα τη μη τόνωση της ρευστότητάς τους.

Γράφημα 14: Σκοπεύετε να αιτηθείτε νέα χρηματοδότηση

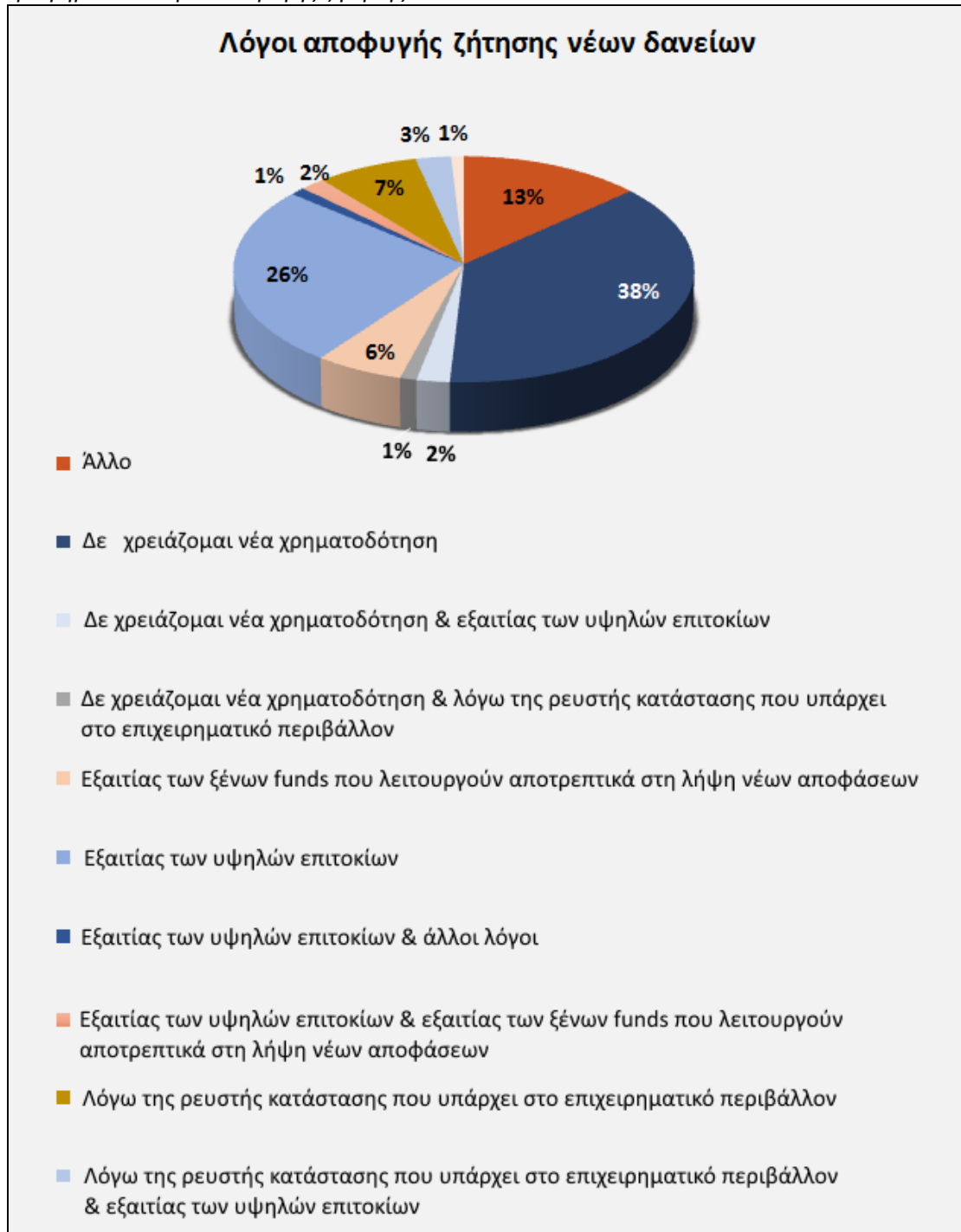
Από το 43% των ερωτηθέντων, που σκοπεύουν να αιτηθούν νέα χρηματοδότηση, το 50% δηλώνει ότι μπορεί να προσφέρει εμπράγματα ή ενοχικές εξασφαλίσεις με στόχο τη σύναψη νέου δανείου (Γράφημα 15).

Γράφημα 15: Αν υπάρχουν εμπράγματα εξασφαλίσεις για νέα χρηματοδότηση

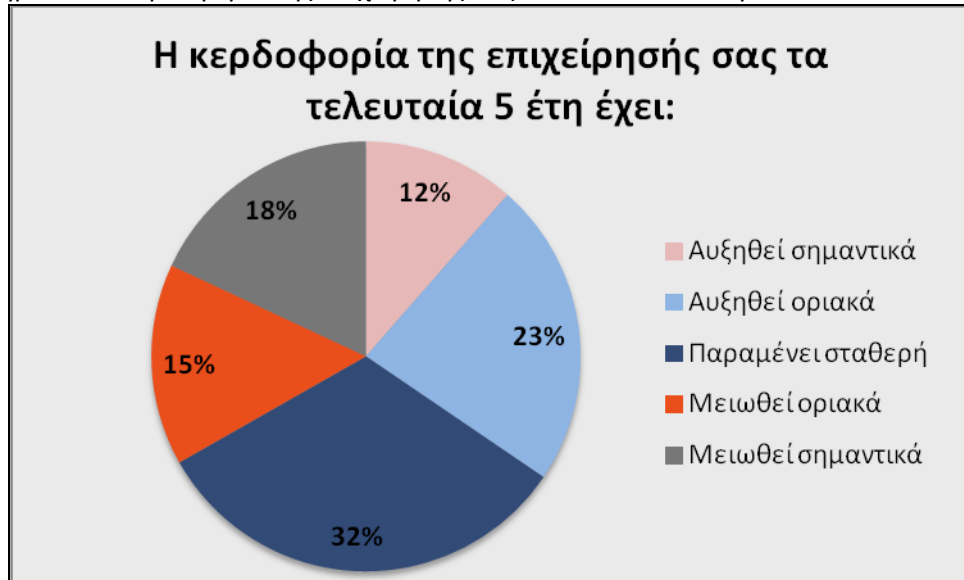
Θέλοντας να εμβαθύνουμε, στους λόγους που οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι επιχειρήσεις αρνούνται να αιτηθούν νέα χρηματοδότηση από το πιστωτικό σύστημα, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι το 32% των ερωτηθέντων αρνούνται να αιτηθούν νέα δάνεια λόγω του υψηλού επιτοκίου αλλά και των ξένων Funds (Γράφημα 16).

Γράφημα 16: Λόγοι αποφυγής ζήτησης νέων δανείων

Τέλος, στο *Γράφημα 17*, παρατηρούμε τις επιπτώσεις της κρίσης στην ελληνική οικονομία. Το 65% δηλώνει ότι η κερδοφορία της επιχείρησής του μειώθηκε ή παρέμεινε σταθερή την τελευταία 5ετία, ενώ μόνο το 12% δήλωσε ραγδαία αύξηση των εσόδων του.

Γράφημα 17: Η κερδοφορία της επιχείρησής σας τα τελευταία 5 έτη

Στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι το 52% των ερωτηθέντων, ανεξαρτήτου της πορείας των εσόδων τους την τελευταία 5ετία, δηλώνουν αισιόδοξοι για τα έσοδα της εταιρείας τους στο προσεχές μέλλον (*Γράφημα 18*). Αντίθετα, μόνο το 16% πιστεύει ότι τα έσοδα της επιχείρησής του, τα προσεχή 3 έτη, θα συρρικνωθούν σημαντικά ή τουλάχιστον οριακά. Μάλιστα, οι επιχειρήσεις που άντεξαν στα χρόνια της κρίσης και αύξησαν την κερδοφορία τους, ατενίζουν ακόμα πιο αισιόδοξα το μέλλον.

Γράφημα 18: Πρόβλεψη για τα έσοδα της εταιρείας στο μέλλον σε σχέση με την κερδοφορία της τελευταίας 5ετίας.

